

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Scientia concionatori necessaria, ac primo sacrarum literarum. Cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

DE SCIENTIA CONCIONATORIS,

Et varijs ad bene dicendum
exercitamentis.

LIBER TERTIVS.

*Scientia Concionatori necessaria, ac primo
Sacrarum scripturarum.*

CAPVT PRIMVM.

Quoniam Virtutes aliquas, quæ in Concionatore præcipuè desiderantur attingimus, par omnino est, vt de eius etiam doctrina pauca dicamus. Rectè enim Isid. tam vita quam doctrina clarere debet Ecclesiasticus Doctor, nam doctrina sine vita arrogantem reddit. Vita sine doctrina inutilem facit. Deus ab omni Sacerdote scientiam requirit, quæ plane maior in eo debet esse, qui alios docendi munus sortitus est. Quis poterit medicus esse si ignoret medicinam, quomodo erunt magistri qui non fuerunt discipuli erunt plane canes muti non valentes latrare. Hoc significat præceptum Dei cù præcipit pones in rationali Iudicij Doctrinam, & Veritatem, & alibi. Præceptum sempiternum est in generationes vestras, vt habeatis scientiam discernendi inter sacrum & prophanum, inter pollutum & mundum, doceatisque filios Israel omnia legitima mea. (Et in Osea dicitur;) Quia tu scientiam repulisti, repellam te & ego ne sacerdotio fungaris mihi. Ex Conc. Tolet. & Arelat. Ignorantia mater errorum, maxime in Sacerdotibus Dei vitanda, est qui docendi officium in populis susceperunt. Non ergo dubium esse potest, quin ei cognitio multiplex necessaria sit, qui se populo-

l. 3. de summo bono c. 36.

Ex. 28. Leu. 10.

Of. 4. Conc. Tol. 4. cap. 24. Cōc. Arel. 4. cap. 3.

pulorum doctorem in rebus grauissimis, & publicorū morum magistrum profitetur. Quomodo enim de virtutibus, vitis que recte disserere fidei dogmata exponere, diuinarum scripturarum arcana detegere poterit, cui multa nō adit doctrinā suppellex. Nam cum res, quas tractat grauissimæ sint, eo debent magis esse cognitæ atque perspectæ. Si enim (ait Leo) vix in Laicis tolerabilis videtur incertitia, quanto magis in eis qui præ sunt: & quamuis consultò quæstiones (vt fere vitandæ sunt) vitet, tamen ea ipsa, quæ popularia sunt & planiora, & quæ di ei necesse est, sapè ita coherent & implicita sunt difficultatibus maximis, vt qui eas non saltem mediocriter norit, etiam titubare cogatur, ac ruere: quo fit vt magno periculo conscientiam suam & famam, & animas etiam auditorum exponat; ne eueniat quod in Euangelio legimus; Si cæcus cæco ducatur, præstet, ambo in foveam cadunt. Nec solū necessaria est scientia ad recte docendum, aptèque dicendum, sed etiam ad auctoritatem & fidem. Valde enim commouetur populus opinione doctrinæ. Itaque quamquam plus momenti est in Virtute, & in ea primum est elaborandum, tamen ad maiorem Dei gloriam, & frugiferam Apostolici huius muneris functionem, etiam in colligenda scientia desudandum est; neque eius opinio negligenda.

Cum autem varia eum eruditione oporteat esse ornatum à notitia, & studio sacrarum literarum ordiamur, quæ in nostri Oratoris persona videtur principem locum habere; qua debet adeo diues esse vt de eo dici possit. Profert de Thesauro suo noua & vetera (& ipse quoque vt S. Antonius Patauinus possit quodammodo dici Arca Testamenti. Cum enim prædicator Diuini Verbi prædicator sit, & instrumentum Dei ad animarū beneficium, non per sacramentorum administrationem, aut alio quouis modo, sed per ministerium Verbi Dei, perspicuum est, sacram scripturam, cum in ea Verbum Diuinum contineatur, propriam in qua versetur materiam & cognitam, esse debere. Sibi dictum putet Cōcionator, quod D. Paulus Timotheo scribit. Tu vero permane in ijs quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens a quo didiceris, & quia ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per fidem, quæ est in Christo Iesu. Et vt intelligat omnia esse in scripturis sacris, quæ ad bene concionandum possunt valere, subdit. Omnis scriptura diuinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia vt perfectus

I 2 sit ho-

Quam necessarium studiū sacrarum literarum.

Matt. 13.

Ep. 1. 6. 3.

fit homo Dei ad omne opus bonum instructus intelligat ergo multum omnino momenti habere, si ad literarum sacrarum studium sit valde affectus, & in eo bene versatus, & sibi persuadeat hoc singulare instrumentum esse, quod tractare debet ut muneris suo respondeat. Si enim ideo suggestum ascendit, ut ex edito loco Dei voluntatem populis explicet, nonne illa ex divina scriptura nobis manifesta fit? in qua Deus loquitur, & qua

Greg. l. 4.

Ep. 40. ad

Theod.

Chr. Hom.

1. 2. ad

Thess.

Scriptura Epi

stola Dei &

speculum.

2. Mor.

cap. 1.

Cor. c. 10.

In ps. 95.

*Scriptura fa-
era ad om-
nia valet.*

ideo Gregorius & S. Chrysostomus Epistolam Dei ad nos misam vocant. Si autem velit proponere virtutes quas sequamur, & vitia quae fugiamus, ubi melius haec possumus, contemplari, quam si scriptura ante mentis oculos obijciatur, quae teste eodem Gregorio quasi quoddam speculum opponitur, ut interna nostra facies in ipsa videatur. Non enim morales qualicumque & philosophorum veterum virtutes, noster Philosophus docet, sed Christianas, & Evangelicas, ideoque non ex Philosophorum monumentis, sed ex divinis earum modus & forma sumenda & explicanda est. Si rursus conetur quod parum est eius muneris, fidei nostrae mysteria, & religionis arcana, tueri, & eos qui contradicunt, arguere, quae so te quibus armis munitus hostem aggredietur, nisi prius ad hoc divinae scripturae armamentarium confugiat? ubi omnia genera armorum reperiet, tam ad defendendum parata, quam ad offendendum hostem elaborata, quae quidem non sunt carnalia, sed spiritualia, ut D. Paulus ait, Adde quod ut ea quae loquitur firma sint, & cum ad docendum, tum ad animos hominum commouendos robusta ac pondus habeant, debent divinis testimonijs comprobari. Si enim Iurisperiti in suis causis, legibus citatis, agunt, & ut ille ait erubescimus sine lege loqui multo id studiosius nostris curandum est causis, cum in re qualibet, tam copiosam & tam utilem ex reuelatis scripturis supellestem habeamus, ut multo magis erubescendum sit eas relinquere, quo nostra inuenta, vel humanas sententias afferamus. D. Chrysostomi verissima est sententia, Si quid dicitur absque scriptura, auditorum cogitatio claudicat, nunc annuens, nunc haesitans, & interdum sermonem ut frivolum auersans, interdum ut probabilem recipiens; Verum ubi ex scriptura divinae vocis prodijt testimonium, & loquentis sermonem, & audientis animum confirmat. Denique omnino intelligat Concionator, nullum sibi magis familiare esse debere, quam utriusque sacri Testamenti volumina, quod quotidie praemanibus habeat necesse est. Hic enim plane liber est, qui concionanti sapientiam, & eloquentiam suggerit.

geste, per hunc & animi persuadentur, per hunc tria muneris nostri officia, quæ sunt, docere, mouere, ac delectare præstamus. Hic maxime valet ad arguendum, instruendum, consolandum, corrigendum, siue purgandi auditores sint, & ad primam gratiam præparandi, siue promouendi, & virtutum luminibus illustrandi, seu demum perficiendi, inde sententiæ, inde præcepta, inde exempla suppeditantur. Præclare S. Aug. Sapienter dicit homo tanto magis, vel minus, quanto in scripturis sanctis, magis minusque profecit, non dico, in ijs multum legendis, memorique mandandis, sed bene intelligendis, sed diligenter earum sensibus indagandis, sunt enim qui eas legunt, & negligunt, legunt vt teneant, negligunt vt intelligant. Quibus longè præferendi sunt, qui verba earum minus tenent, & cor earum sui cordis oculis vident, sed vtrisque ille melior, qui & cum volet, eas dicit, & sicut oportet intelligit. Idem etiam, Quanto, ait, minor est auri & argenti, vestisque copia, quam de Aegypto secum ille populus abstulit, in comparatione diuitiarum, quas postea Hierosolymæ consecutus est, quæ maximè in Salomone Rege ostenduntur, tanta fit cuncta scientia (quæ quidem utilis est) collecta de libris Gentilium, si diuinarum scripturarum scientiæ compararetur. Nam quicquid homo extra didicerit, si noxium est, ibi damnatur, si utile est, ibi inuenitur, & cum ibi quisque inuenit omnia, quæ utiliter alibi didicit, multo abundantius ibi inueniet ea, quæ nusquam omnino alibi, sed in illarum tantummodo scripturarum mirabili altitudine, & mirabili humilitate discuntur.]

Optimum autem ad imitandum in hoc studio exemplum nobis erit ex veteri testamento. Esdras eximius Sacerdos, & legis doctor, qui præparauit cor suum vt inuestigaret legem Domini, & faceret, & doceret in Israël præceptum, & iudicium. Parauit planè per puram intentionem, inuestigauit studio, ac labore. Et notandum id, quod additur, vt faceret & doceret; Sunt enim qui hisce studijs solummodo vacant, vt parent quod alios docere possint, non seipsos, vt supra satis superque monuimus, cum egimus, non debere Oratorè Christianum esse nisi virum bonum, qui aliorum futurus est magister. Neque hic vbi de scientia & eius studio loquimur denuò pigebit obiter admonere, vt interim dū legit, ac discit, se ipsum doceat prius, quam docendo, vt alij discant, elaboret; & quicquid inuenit, quod vile putat fore moribus aliorum, ad suum statim vsum actione ipsa conuertat. Nam hi, qui animarum suarum cura,

l. 4. de
Doct. Cbr.

Lib. 2. c. 42
ibidem.

Contra eos
qui scriptu-
ras legunt sa-
lum propter
alios nō libi,

neglecta, in id tantum incumbunt, & in hoc vnum multos studiorum, ac lectionum labores dirigunt, vt alios hortentur, ac doceant, hos ego similes esse crediderim iumentis, quæ onerata in Vrbes commeatum comportant ad nutrimentum incolarum, ipsa verò, eo non solum non vescuntur, sed ne attingunt quidem, quin potius cum alijs triticum vexerint, ipsa sceno pascentur, vel vt mitius agamus, similes sunt pueris, nuces colligentibus solummodo ad ludendum cum socijs, nucleo neque gustato, neque aperto. Contra hos Paulus. Si tu Iudæus cum sis, confidis te esse duces cæcorum, eruditorem insipientium, magistrum infantium, qui ergo alium doces, te ipsum non doces? Certè Deus cum ad prædicandum mitteret Ezechielem, fili hominis, ait, comede volumen istud, ac si diceret, ait Hieron. in eum locum, Comede, & pascere, saturare, & eructa, accipe, & sparge, confortare, & labora. Et comedi, ait Prophetæ, & factum est in ore meo, sicut mel dulce. Vbi Hieronymus, nisi ante comederimus apertum, volumen, docere non possunt studentibus, qui propria vita sumunt, quod per linguam proximo conferant, in eius ore scriptura suavis est ad loquendum, cui interius impressa ad viuendum fuerit. Nam sermo dulcedinem non habet, quem vita intra conscientiam remordet. Ad prædicandum namque plus conscientia sancti amoris adificat, quam exercitatio sermonis. Ex nostris verò habemus innumera sanctorum, & illustrium virorum exempla, qui vt se ad conciones pararent, huic sese studio dederunt totos. Historia Ecclesiastica refert de Basilio magno, & Gregorio Nazianzeno eos reiectis omnibus Græcorum prophanis hystorijs, in sacræ scripturæ libris se duntaxat exercuisse, quorum intellectum, non suo ingenio fidentes indagabant, sed autoritate ac maiorum suorum scriptis, quæ ab ipsa Apostolorum traditione accepissent.

Rom. 2.

Hieron. in
Ezech.

Niceph.
Lib. 11.
c. 7.

Quis modus tenendus in lectione ac studio Scripturæ
sacræ. Cap. II.

Intentio in
studio scri-
pturæ sacræ
qualis.

Commodum autem arbitror etiam hic aliquas adhibere regulas, vt è studio scripturarum emolumentum plurimum capere possimus. Primo velim vt optinè intelligat studiosus diuinorum verborum scrutator, qualis esse debeat, & quomodo affectus dum sacrarum librorum lectioni, & studio vacat.